

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

פרשת בחוקותי שנת תשע"ב

א. מלאכת מחשבת.
פרק בו פסוקים ו', ז':

נתתי שלום בארץ וגו': עד ורפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב:
אם ה' יתן שלום בארץ מבואר שלא יעבור בה חרב? ואמרו חז"ל אפילו חרב של שלום.
אמנם דרך פשוטו של מקרא ראוי להשיב. ועוד מדוע לא אמר ונתתי שלום
בארצכם בנינו ודמיון מה שאמר וחרב לא תעבור בארצכם או יאמר גם שמה וחרב לא
תעבור בארץ בלי כנוי? גם יקשה אמרו ורפתם את אויביכם וגו' שהיאך ועם
מי יעשו מלחמה אם יתן שלום בארץ וחרב לא תעבור בארצכם? גם מנומנם ונפלו
לפניכם לחרב ולא אמר: ההרגום, תגלחום ובלשונות כיוצא בהם? והנכון אלנו כי
כאשר יראו כל הגוים גדולה ישראל והשגתם ה' יתברך עליהם לא מבעיא שלא
יתגרו גם מלחמה ומוראם וחייתם יתן ה' על כל העמים אלא גם זה בזה לא
יבטחו גוי בגוי ולא ילחמו ביניהם מיראה מדבר שלא ירע בעיני ישראל. וזה
לא יערכו ישראל לערוך כלי מלחמה וכתרו הרבותיהם לאחים. כי אולם (ו) כאשר
הגוים השכנים ילחמו אלו עם אלו מדריך מוסר ההנהגה שהעם הקרוב אליהם גם
הוא עיניו לנכח יביטו ויבין בעיניו עמו ואיב כלי מפלו בידו ולא יבואו ככלע
שמינו עליו על עם שוקט ונומם. על כן כאשר כל הגוים הקרובים לישראל
יהיו בשלום והשקט לא ישא גוי אל גוי חרב ויתן ה' שלום בארץ. ראונו בין הגוים
כלם סביבם, בזה ישכבו ישראל לבטח ואין מחריד. ולפי שלשעמים קשה יראה
ורומח להתהלך בין החיות המשחיתים ללוד ליד להביא, הגיד לנו הכתוב שגם
חיה רעה ישנית מן הארץ ובה לא יערכו להעביר חרב מכל וכל בארצם לא
למלחמה ולא לגיד. וכי ישאלך לבך לאמר אם כן איך ירדה ישראל ויהנשא על
העמים אם לא ילמדו עוד מלחמה ואין בידם עוד חרב נוקמת? השיב הכתוב
שיהן הקב"ה מורכ בלבבם עד שיטו לקולם כאלו נסו מטסת חרב ונפלו לפני
ישראל לחרב פי' כמו שהייתם רודפים אותם בחרב ככה ייראו מכם:

miske

1. אינה קשיים והגיוניים מוצא פרשני?
2. מה זה "חרב fe fe"?
3. מהי תשובתו האופטימית fe פרשני?
4. מה עם החיות הרצות?
5. איך כל זה יקרה בלא חרב נוקמת?

* * *

ב. קדושת לוי.

פרק בו פסוקים ד', טו':

מצוה בהאי עלמא ליכא, אלא שכר מצוה
היא שגוררת עוד מצוה אחרת. וזהו
ונתתי גשמיכם בעתם, ומחמת הגשם
תהיה ברכה בעולם, ותוכלו ליתן כל אחד
צדקה, והיינו שכר מצוה מצוה, שמצוה
גוררת מצוה.

ונתתי גשמיכם בעתם (כו. ד.) מחמת
שדברנו מקודם מענין שכר
המצוה, כי גם בזה קשה הלא 'שכר מצוה
בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט, ב.) ונראה
לחרץ, מהא דאיתא בפרקי אבות (פ"ד
משנה ב) 'שכר מצוה-מצוה', פירוש כי שכר

בחוקותי

וּפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה וּכְרִי (כו, טז).
 וּפְקַדְתִּי לְשׁוֹן חֲסָרוֹן, כְּמוֹ
 וּפְקַד מְקוֹם דוּד' (ש"א כ, כה), הַיְינוּ
 אַחֲסֵר מֵעֲלֵיכֶם הַבְּהִלָּה וְשֶׁאֵר מִכּוֹת, כִּי
 לֹא יִהְיֶה אֲצִלְיֶכֶם. וְזוֹרְעַתָּם לְרִיק', כִּי
 עֲתִידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁתּוֹצִיא גְלוּסְקָאוֹת
 וְכִלֵּי מִילַת (שְׂבַח ל, ב), וְתִהְיֶה הַזּוֹרִיעָה
 לְרִיק', כִּי לֹא יִהְיֶה צוּרֵךְ לִזְרִיעָה, רַק
 אוֹיְבֵיכֶם יִזְרְעוּהָ:

שאלות

1. איך פרשנו צונה על הניאוד לכאורה de se תי הקפות באנין שכר מצוות?
2. לאיזה תוצאות מביא הפס?
3. פרשנו הוסק את כל הקבלות לברכות, איך הוא מפרש כאן את פסוקנו?
4. מה ההפך בין הסברו לעורר "פקד" לבין הסברו על הנריצה?

* * *

ג. המהר"ל מפארג עם פירוש הרב ז. זלצר.

פרק כו' פסוק לג': "ואתכם אזרה בגויים" (ויקרא כ"ו ל"ג)

מדינה קטנה, מפלגות רבות בכל מפלגה סיעות ותת סיעות, פלגנות שאין לה אח ורע (באופן יחסי כמובן) בעמים אחרים.
 מבין כל זה נובע?
 אומר המהר"ל: הגורם הראשוני לכך הוא הפזור בגלות. עם מפוזר ומפורד זעיר פה וזעיר שם ללא קרקע משותפת ומאחדת, התרגל למסגרות קהילתיות מגובשות אך לא לאחדות לאומית של כל חלקי העם.
 וכך מסביר המהר"ל:

וזאת תשובתנו על דבר זה. מה שאין האומה הזאת באהבה
 האחד עם אחיו, הוא עצם הגלות שהפריד ה' יתברך את
 (ה)הבור (אחד לשני) וחילקם והפיצם ומאחר שחילקם
 והפיצם דבר זה גורם גם כן שיהיו מחולקים בדעתם.
 (נצח ישראל ע' קכ"ד)

יתר על כן: בגזירת הגלות והפיזור בגויים נכללה גם הגזירה שיהיה פיזור ופירוד בין אחד לשני. זהו חלק מן העונש של "ואתכם אזרה בגויים" (ויקרא כ"ו ל"ג). פיזור מוחלט "כאדם הזורה שעורים בנפה שאין אחד מהם דבוקה בחברתה" (רש"י שם) עד כדי ניתוק הקשר והתרופפות האחוה. גם זאת נכלל כאמור בגזירת הגלות וגם נקודה זו כותב, שם, המהר"ל:

אם לא היו מחולקים (ביניהם) לא היה מקוים בהם הפיזור
 והפירוד ואם (-שאם) יש להם לב אחד ביחד אין כאן פיזור
 בין העו"ג. כי מה שיש להם לב אחד הוא מחבר אותם יחד,
 וגזירת ה' יתברך שיהיו מחולקים.
 (נצח ישראל ע' קכ"ז)

יש לציין כי שאלה זו על חוסר האחדות בעם ישראל עוררו אומות העולם מאז ומתמיד, בראותם יהודים אשר שנאו את עמיתם שנאת חינם. מענין לראות את שאלתם של הגויים כפי שמציג אותה המהר"ל.

וכבר נשאלנו על זה מן העובדי גילולים באמרם: אתם
 אומרים כי ישראל הם האומה הטובה ואם כן איך (-מדוע)
 משתוקקין (הם) אל הרע תמיד? ולא שהם חפצים ברע
 למתנגדים להם בדתם, רק (ל)אותו אשר הוא עמיתו
 בתורה ובמצוות (הוא) מבקש רעתו ולא טובתו. והתורה
 (הרי) אמרה "ואהרץ לרטר רמור"י

בחוקותי

ואולי אתם מפרשים, (כך אומרים הגויים בליגלוג) אשר הוא כמוך במעלה ובמדריגה תאהב אותו, וכל אחד (הרי) רואה (את) עצמו שהוא יותר במעלה ולכך אין צורך שיאהב את (ה)אחר, עד כאן שאלה שלו (-של הגוי). ושאלה זו היא שאלה קדומה מן העובדי גילולים על ישראל. ובאמת דבר זה הוא גנאי (שלנו) נגד (-כלפי) העובדי גילולים, כאשר תראה בכל העובדי גילולים אין מדה זו נמצא ביניהם.
(נצח ישראל ע' קכ"ו)

אלה

1. פרשנו ראה בפסוקנו *ענש כפול, מהו?*
2. איך ככל זאת *ענש זה ותוצאותיו מחליקים אותנו בין האוייט?*
3. מהי *מדיוק טענת האוייט כלפינו?*
4. מהו *אם כן הפתרון לכך?*

* * *

ד. צרוד המור.

פרק כו' פסוקים מז' ואילך:

מו. ואמר אלה החוקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל. להורות שהחוקים והמשפטים והייסורים והגזירות האלו, מקיימים את ישראל עם אביהם שבשמים, וזהו אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל. וזהו כמו שדרשו בפסוק אתם נצבים היום (דברים כט, ט), להורות שהייסורים מעמידים אותם. וזהו ג"כ ע"ד שאמרו בברכות, ר"ש אומר שלשה מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, והם תורה וארץ ישראל ועוה"ב.

כו. ב. ולהורות על זה! סמך לכאן פרשת ערכים. להורות שראוי לישראל להתנהג בדרך טובה ולהעריך נפשותם על נכון. בענין שיוזכו לעוה"ב ולהשיג דרך חיים בתוכחות מוסר, שהם דברי הברית הנזכרים למעלה, שהם החוקים והמשפטים והתורות (לעיל כ, טו). וזה רמז לתורה שבא ראוי לעסוק, ולהעריך ערך לחם לפני השם. בענין שבוה יזכו להעריך נפשותם באור החיים, כאמרו יערוך אותו אהרן ובניו (שמות כ, כא) וזהו **איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה**, בענין שבוה ישיגו עוה"ב.

יד. וכנגד ארץ ישראל, אמר **ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' וגו' ואם משדה אחוזתו יקדיש את שדהו לה'** (פס' טו). שזה רמז על ארץ ישראל, שנקראת שדה הארץ (לעיל כ, יא). והיה ערכך לפי זרעו. להורות שהארץ ג"כ צריכה ערך, במעשרות ובזרעים ובשמיטה וביובל, כאמרו **אם משנת היובל וגו'** (פס' יז). ולזה חתם העשירי יהיה קדש לה' (פס' לב). ואם לא יתנו המעשרות שכרם נזכר למעלה.

לד. וכנגד התורה, אמר **אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל**. בענין שבשבתות ובמצות יזכו לעוה"ב ולארץ ישראל ולביאת משיחנו. כאמרו (פלאכי ג, כב-כג) זכרו חזרת משה עבדי וגו', וכתוב הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא.

ובכאן נשלם ספר תורת כהנים, אשר בו כפרה לאבות עם בנים¹, כהנים וישראלים, נשיאים וסגנים. בקרבן בהמה ותורים עם יונים, בסמיכה ווידויו לעינים זונים. באימה ויראה למול מעלה פונים, בשפה ברורה² מודים, מודים ועונים. ואין משתקין אותם בעשרת מונים³.

ברוך הנותן ליעף כח ולאין עצמה אונים⁴.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן⁵.

אלה

1. איך פרשנו **אבא את הפסוק האסכת כפרק כו'?**
2. האם **לפי זה היסורים הם לפונה?**
3. איך זה **אסתדר עם עלות הדברים החשובים שהאמרא בכרכות קובצת שהם באים ביסורים דוקא ומה הרציון בכך?**
4. איך זה **מתקשר לענין הצרכון?**
5. איך הוא **קושר לכל זה את מצות יסוף ארץ ישראל?**
6. פרשנו **קושר אף את קיום התורה לכל זה, איך?**
7. התוכל **להסביר את הסיומת השירית בה מסיים פרשנו את פירושו כאן?**

* * *